

10 let Hemato-onkologické kliniky LF UP a FNO: 500 transplantací krvinek/kostní dřeně a XX. Olomoucké hematologické dny

Hemato-onkologická klinika (HOK) FNO a LF UP byla ustanovena 1. 9. 1996. Patří k nejmladším klinikám LF UP a FN Olomouc. Navazuje na mnohaletou tradici uznávané **Olomoucké hematologické školy** založené roku 1946 prof. B. Wiedermannem a dále rozvíjené osobnostmi jakými byli prof. J. Procházka a doc. J. Blatný a jsou doc. A. Bártová, prim. V. Kodoušková, prof. I. Krč a prof. V. Ščudla. Odrazovým můstkem pro vznik a rozvoj kliniky byly dlouhodobé zahraniční fellowshipy prof. K. Indráka a následně doc. V. Divokého na Medical College of Georgia, Augusta, GA v USA a prof. M. Jarošové na Children's Cancer Research Institute ve Vídni. Jejich výsledkem byla mimo jiného identifikace hemoglobinových variant **Olomouc, Haná a Hradec Králové**, kterou se Česká republika dostala na molekulární mapu světa hemoglobinopatií a prioritní zavedení metody komparativní genomické hybridizace v ČR. Již počátkem roku 1991 byla na Oddělení klinické hematologie (OKH) provedena první izolace lidské DNA a založena první molekulárně genetická laboratoř ve FNO a na LF UP a pravděpodobně i na celé UP. OKH se stalo jediným centrem pro výzkum hemoglobinopatií v ČR a SR. Původně jen laboratorně-ambulanti OKH získalo roku 1991 malé lůžkové oddělení ve stísněných a chátrajících prostorách budovy „Františka Josefa“. Roku 1996, v roce ustavení HOK, bylo tomuto lůžkovému oddělení umožněno přesídlit do tří nových a moderně vybavených lůžkových jednotek (specializované hematologické péče, intenzivní hematologické péče a transplantační jednotka) a do nových laboratoř, jejichž otevření bylo nezbytnou podmínkou zahájení transplantčního programu. Lůžková kapacita HOK se více než zdvojnásobila. Základ mladého kolektivu v té době tvořilo jen sedm lékařů, z nichž atestaci II. stupně z vnitřního lékařství měl jen přednosta kliniky a nadstavbovou atestaci z hematologie a transfúzní služby měli vedle přednosta jen prim. I. Sulovská a MUDr. E. Faber. Na nich počátku ležela hlavní tíha odpovědnosti. Prim. I. Sulovská, která byla v roce 1990, po dobu 12 měsíčního fellowshipu prof. K. Indráka v USA, pověřena vedením OKH, projevila organizační schopnosti a při dokončovacích pracích souvisejících se stěhováním kliniky a nesla v prvních letech hlavní tíhu při jednáních se zdravotními pojišťovkami. Hemokoagulační úsek se rozvíjel pod vedením doc. V. Krčové. Prof. M. Jarošová „táhla“ rozvoj cytogenetických, molekulárně genetických a dalších specializovaných laboratoř kliniky.

Personální potřeby skokově zvětšeného pracoviště s novým léčebným programem transplantací kostní dřeně nebylo jednoduché naplnit. Sehnat „hotové“ hematology bylo prakticky nemožné. Nezbyvalo, než vybrat zájemce z řad absolventů. Mladí vysokoškoláci se na tak náročný obor, jakým hematologie beze sporu je, a na pracoviště vyžadující vysoké pracovní nasazení s – v té době – nejasnou perspektivou, houfně nehlásili. Přicházeli jen ti, kteří se náročné práce nebáli. Během prvních pěti let získali nadstavbovou atestaci z hematologie a transfúzní služby MUDr. J. Hubáček, MUDr. P. Slezák, MUDr. R. Urbanová, MUDr. T. Papajík a MUDr. L. Raida. Postupně tuto atestaci získalo 13 lékařů kliniky a dalších šest se k ní připravuje. Důraz kladený na vysokou odbornost přivedl k atestaci i čtyři z deseti vysokoškoláků-nelékařů, 24 z 27 zdravotních laborantek (jedna dosáhla titulu Bc. v molekulární biologii a brzy ukončí magisterské studium) a 20 z 39 zdravotních sester kliniky. Jako zdravotní sestry je na klinice zařazena i jedna magistra a dvě bakalářky oboru ošetřovatelství. Vědeckou hodnost obhájilo během deseti let šest lékařů a tři VŠ nelékaři. Další desítky lékařů a pět VŠ nelékařů je do vědecké přípravy zapojeno. Svou habilitaci a profesuru obhájila vedle přednosta i prof. M. Jarošová a základy pro vědeckou hodnost a habilitaci zde získal doc. V. Divoký, pro kterého byl pobyt na HOK odrazovým můstkem pro zahraniční stáže a získání pozice přednosta Ústavu biologie LF UP. Potěšitelné je, že lékaři, kteří prošli HOK, jsou schopni uplatnit se i v zahraničí. Jeden se stal ředitelem pro Evropu velké nadnárodní farmaceutické firmy se sídlem ve Švýcarsku, jeden pracuje již několik let v Hospitál Lariboisiere et Université Paris – Denis Diderot v Paříži, jedna lékařka pracuje v Londýně a jeden patolog absolvoval na HOK roční stáž, aby se mohl stát primářem patologie v Německu. Projevem uznání odborných i organizačních schopností přednosta kliniky je skutečnost, že v posledních třech funkčních obdobích (1994–2006) byl předsedou České hematologické společnosti ČLS JEP, byl členem představenstva ČLS JEP a je členem rady vědeckých rad, mimo jiné i VR Ministerstva zdravotnictví ČR.

Zástupcem přednosta HOK pro léčebně preventivní péči se koncem roku 2001 stal prim. T. Papajík. Především on má zásluhu na tom, že zde vzniklo moderní centrum pro diagnostiku a léčbu lymfomů. Laboratorní úsek v počátcích kliniky významně posílili RNDr. M. Luhový, RNDr. Z. Píkalová, Mgr. L. Slavík

a dr. E. Kynčlová. Tým zdravotních sester je budován vrchní sestrou J. Ščudlovou. Kolektiv zdravotních laborantek byl veden paní J. Ježákovou, kterou koncem roku 1997 vystřídala paní J. Indráková. Ta měla hlavní zásluhu na rekonstrukci laboratoř a ambulance a přinesla i řadu potřebných organizačních změn do chodu laboratoř.

Spustit program transplantací kostní dřeně krátce po přestěhování kliniky do nových prostor bylo možno jen díky stáží MUDr. E. Fabera, MUDr. L. Raidy a přednosta kliniky na transplantčních jednotkách v Londýně, díky vstřícnosti a nezištné pomoci českých transplantčních center a díky předchozí pečlivé přípravě celého týmu. Významnou roli zde sehrál především MUDr. E. Faber, vedoucí transplantčního programu a zástupce přednosta HOK pro výuku. **První autologní transplantace byla na HOK provedena 6. března 1997.** Transplantační a separační jednotka HOK získala roku 1999 Evropskou akreditaci pro autologní transplantace krvinek a zástupce přednosta pro separaci krvinek. Ve stejném roce byla provedena i první alogenní transplantace krvinek od sourozenců a program byl v roce 2004 kompletně zahájen transplantací od nepřibuzných dobrovolných dárců z registrů. V polovině letošního roku bylo na HOK provedeno již 500 transplantací krvinek. Potěšitelné je, že dosažené výsledky snesou srovnání nejen v rámci ČR, ale i v rámci EU. **Na úspěšnosti transplantčního programu ale nemá zásluhu jen tým HOK, nýbrž i celá řada dalších vynikajících pracovišť FNO a LF UP, bez jejichž pomoci bychom se neobešli (HLA laboratoř, III. Interní klinika, FTO, radiologie, KNM, mikrobiologie, OKB, fakultní lékárna, KAR, ústav patologie a řada dalších).** Tém všem patří naše poděkování. Na úspěchu programu alogenních transplantací od dobrovolných dárců, který pod vedením MUDr. L. Raidy překonává počty sourozeneckých transplantací, se významně podílí spolupráce s **Centrálním registrem dárců kostní dřeně v Plzni.**

Vysoce sofistikovaná vyšetření nezbytná pro přesnou diagnostiku, stanovení prognózy, zbytkové choroby i úspěšnost transplantčního programu zajišťují genetické, molekulárně-genetické, imunofenotypizační, ale i rutinní laboratoře HOK. Je samozřejmé, že taková vyšetření a prudký rozvoj oboru vyžadují pružnou modernizaci nákladných přístrojů. Předností HOK je, že nečeká jen s nataženou rukou, až jim přístroje „někdo“ zakoupí, ale že si jich řadu dokáže sehnat díky grantové úspěšnosti a nadačním aktivitám **Nadace Haimaom, nadace na podporu programu transplantací kostní dřeně a léčby nemocných s leukemiemi a lymfomy, kterou pracovníci kliniky v roce 1997 založili.** Účast na četných studiích farmaceutických firem přináší našim nemocným naději, že se k moderní léčbě dostanou v časovém předstihu. Nezanedbatelná je i finanční úspora za bezplatně poskytované studijní léky. Převážná část péče o stále rostoucí patientskou klientelu (např. v roce 2005 bylo na HOK ambulantně provedeno téměř 14 000 vyšetření, hospitalizováno bylo více než 1 000 nemocných a transplantační jednotka provedla 68 transplantací krvinek) je však hrazena ze zdrojů zdravotního pojištění.

Během 10 let HOK získala nebo byla spoluřešitelem 21 grantových projektů IGA resp. GAČR a v roce 2005 získala jako odpovědný řešitel sedmiletý VVZ MŠMT. V získávání grantové podpory byla mimořádně úspěšná Prof. M. Jarošová a prof. K. Indrák. Prof. M. Jarošová na HOK vybudovala špičkové pracoviště nádorové genetiky s celou řadou v ČR prioritně zavedených metod a přístrojů i prioritně dosažených výsledků. Samozřejmým a nezbytným předpokladem pro získání a obhájení grantových projektů je publikační aktivita. Počet původních vědeckých prací přesáhl za deset let působení kliniky stovku a více než polovina z nich byla publikována v zahraničních časopisech s IF.

Dokončení na str. 6

Akademie distančního vzdělávání: setkání tutorů

Cílem výročního setkání absolventů letošní letní školy pro tutorů 29. 11. bylo zhodnocení průběhu pilotního kurzu, jeho přínosu pro každodenní praxi a neformální diskuse o obsahu letní školy pro tutorů, která se uskutečnila od 9. do 13. 7. 2007.

Po stručném shrnutí výsledné evaluační zprávy odpovídali účastníci na tři otázky:

- co si nejvíce z kurzu **pamatují** („tvorba multimediální lekce a studijních materiálů, metody vedení e-learningových kurzů, webinar, obhajoba závěrečného projektu, tvorba motivujících e-learningových kurzů, hry a jejich důležitost, relaxační techniky, motivace pro DiV, tvůrčí atmosféra, zajímavé osobnosti“);
- jaké dovednosti ve výuce **používají** („komunikační a prezentační dovednosti, počítačové dovednosti, organizace času a práce, příprava na výuku, práce se skupinou, tvorba multimediální lekce, využití tabletu ve výuce“);
- **co se jim podařilo** do dnešního dne v distančním vzdělávání uskutečnit („úspěšné předložení projektu DiV pro lektory a učitele cizích jazyků, prosazení podání projektu distančního studia, spolupráce na tvorbě studijních opor, implementace získaných znalostí do výuky“).

Poté jsme všem účastníkům předali osobní videozáznam prezentace závěrečného projektu, který zahrnuje testování vytvořené elektronické minilekce a simulaci vedení vstupního tutoriálu. Tato forma zpětné vazby umožní „čerstvým“ tutorům zhodnotit úroveň svých prezentačních a komunikačních dovedností, které jsou i v podmínkách distančního vzdělávání pro vzdělavatele klíčové.

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky v rámci Operačního programu Rozvoje lidských zdrojů, proto je i v dalším roce účast v kurzu bezplatná. V tomto roce jej realizuje Centrum distančního vzdělávání UP, které bylo rozhodnutím AS UP zrušeno.

Seznam absolventů pilotního kurzu: I. Daubnerová, B. Kalupová, J. Kober, D. Ondrušková, L. Šejko, Z. Šťávová, J. Veselý, J. Závadná, A. Zimová.

(Více o projektu viz <http://akademiediv.upol.cz>.)

Mgr. M. Všetulová, CDV UP